

Kanbolot Berdikeyev

(1939)

Yazar Kanbolot Berdikeyev 1939 yılında Narın şehrinin Cumgal kasabasının Kayırma köyünde doğmuştur.

1960 yılında Kırgız Devlet Ziraat enstitüsünün, Veterinerlik fakültesinden mezun olmuştur.

K. Berdikeyev, Kırgız köylüsünün hayatını tasvir eden eserleri ile tanınmaktadır.

ESERLERİ

Vicdan (Hikâyeler); Mektep, Frunze, 1976

Kekik (Hikâye ve yanıltmacalar); Mektep, Frunze, 1977

Geniş Göl (Hikâye); Kırgızstan, Frunze, 1979

Nüşa (Hikâye); Kırgızstan, Frunze, 1984

Suç (Hikâyeler); Mektep, Frunze, 1986

Hikâye

BİR TUUGANDAR / ÖZ KARDEŞLER

Kadır menen Sadır bir ata - eneden tuulgan aga - iniler. Birok attarı ele uykaş bolboso, kebete - keşpirleri da, kıyal - coruktarı da biri - birine eç okşoboyt.

Sadır ulusu. Öñü kara toru, orto boyluu, koy köz, nurduu cüzünön cakşılıktın cısaanası körünüp turat. Kıyal corugu orgu - bargı, köñülünö cakpagan iş menen kelişe albay çart - çurt dey tüşüp, kayra zamatta cazılıp ketken ak köñül, booruker, coomart, anan dağı tuugan degende içken aşın cerge koyo koygon namiskey adam. Dayıma iş menen alek. Künügö bir cañılık açıp çaşagısı kelgen, talıkpay alga umtulgan emgekçil, adilet.

Kadır inisi. Öñü kupkuu. Koçkor tumşuk, uzun boyluu, çap çaak, kurkuyup ele moynu çıkan arık can. Münözü toktoo, cer astın - üstün bolup barata da, bir keyip koyboyt. Biröö caman aytıp catsa, al carkıldap külüp, calınıp coop beret. Al üçün kursağı tok, uykusu uzak, kün - tün birdey beypil bolso dep tilegen adam. Köp balaluu. Baldarının aç - cılañaçına dele keyibeyt. "Baldardın kiyimi, tamağı çok", - degen ayalına: "bas caağındı, baldardın öz ırıskısı bar, birdeme - sirdemeni tiği Sadırdıkına ele ala berbeysiñbi akırım... Alar bizge berbegende kimge beret?... Oşonu bilbeysiñbi, ok caman atañ körü..." - dep caağın cap kılat. Kadır ayalga kayrattuu. Ayalı beçara kayaşa aytmak tursun, küyöösün tike karay albayt. Al çağınan Kadır toluk beykam. Oşonduktan eki tizgin bir çılбір özünün kolunda. Köçö boylop, bozo uulap, kaysı üydö meyman konso, oşol cerde cürö beret. Aşkan epeçil. Al üydün otunun carıp, suusun apkelip, samoorum kaynatıp ciberip, bat ele çağıp alat alarga. Oşonusunan ulam "köykaşka erdin biri" - dep maktaşat anı caktağandar. Kadırdın özünö okşogon can - cökörü Sadırğa karaganda elge alimduu, ayıl - apanın içinde kadır - barktuu, sebebi ayıl içindegi camandık - cakşılıkka tike turup, abısın - akındardın acıdagına çeyinkiyliğışip, öydö - tömön çır - çataktı tımızın basıp koyot. Bilgen kişiğe bul da çoñ iş. Karım katışka danaker, cön - bilgi.

Anın dağı bir cakşı sapatı - Sadırdı el közüncö kökölötö maktap, agasına sıymıktanıp "Sadırım bar, ırısım bar", - dep bassa - tursa töl sözün tüşürböyt.

Kadır ile Sadır, aynı anne babadan olan, ağabeykardeş. Adlarının uyumu haricinde, dış görünimleri de, tavır davranışları da birbirininkine hiç mi hiç benzemiyor.

Sadır büyüğü. Kara doru, orta boylu, koyun gözlü; nurlu yüzünden iyiliğin nişanesi rahatça görülebiliyor. Tavır ve davranışları oldukça heyecanlı; hoşuna gitmeyen bir olay olduğunda hemen kızıp karşı çıkan ama kısa süre sonra kızgınlığı geçen iyi kalpli, merhametli, eli açık biri. Kardeşi sözkonu olduğunda, elinden geleni esirgemeyen arlı bir adam. Her daim işiyle meşgul. Her gün bir yenilik peşinde, bıkmadan ileriye hedef edinen, çalışkan ve adil biri.

Kadır küçüğü. Soğuk görümlü. Koç burunlu, uzun boylu, uzun çeneli, kuğu boyunlu zayıf biri. Sakin karakterli, kıyamet kopsa umrunda olmaz. Biri kötü bir söz söylese, gülererek, yaltaklanarak cevap verir. Bu sebepten karnı tok, uykusu derin, gece - gündüz sükunet olsa diye dileyen bir adam. Çok çocuklu. Çocuklarının aç, açıkta kalmasını bile dert etmez kendine. "Çocukların giysisi, yiyeceği yok" diyen hanımına, "Kapa çenen, çocukların kendi nasibi var, ufak tefek bir şeyler isteyip alsana Sadır'ın evinden... Bize vermeyip de kime verecekler?... Bunu düşünemiyormusun, Allah'ın cezası..." diyerek kestirip atar. Kadır hanımına karşı sert. Zavallı hanımı ona cevap vermek şöyle dursun, kocasına yan bakamaz bile. Bu bakımdan Kadır kaygısız. Bu sebepten iki dizgin de kendi elinde. Sokakta gezip boza içip nerede sohbet varsa oraya gidip oturur. Oldukça yalaka. Gittiği evin odunlarını yarar, suyunu getirir, çay kaynatır hemen sevdirendir kendisini. Bu yüzden ondan hoşlananlar "köykaşka delikanlılardan biri" diye överler. Kadır, kendisine benzemeyen öz kardeşi Sadır'a göre daha çok sevilen, köylülerden itibar görüyor. Çünkü, köyde olan iyi veya kötü olayların bire bir içinde olur, kasınların kendi aralarındaki sert münakaşalarına karışıp ne yapıp edip bu kavgayı bastırmasını dahi bilir. Bunu yapabilmek de bir meziyettir aslında. Sosyal yönü oldukça güçlü, girişken.

Onun bir başka iyi özelliği, Sadır'ı insanların arasında övmesi, iftihar etmesidir. "Sadır'ım var, talihim var" sözünü nerede olursa olsun ağzından düşürmez.

Antüüsünö caraşa Sadır da Kadır degende can - alı kalbayt. Bir tuuganı surasa etinen et kesip berüügö dayar. İnisinin camandığın çaşırıp, caķşılığın çıkarıp, "caş ayalmet emespi, kantsin kurgur..." - dep tazalap, ar ubak kalkaç. Anın bir tuugandık sezimin baalagan ayıl - apadagılar da unçukpayt. İçinde boluşat. Sadır sovhoz-dun kassiri. Andıktan anın arboyu çoñ. Bir çeti uşu cağın esepke algandar da arbın. Kupuya sırn içine katkan Sadır Kadırdın adam boluşun kaalap, kolunan kelgen araketin casap kelatat. Orto bilimdüü bolsun dep ortu mekteptin direktoruna süylöşüp catıp, sırttan okutup Kadırdı eptep cetilüü attestatına cetkizdi.

- Emi cogorku okuu cayının birine ötkörüp koyoyun, kaalagan adistigiñe ee bolup al! - dedi inisine kayırılıp, eşiktin aldındağı olturguçka keçkurun süylöşüp olturganda.

- Okuu kolumdan kelbeyt. Sadıke, meem cetpeyt. Sençilep universiteti bütüü ar kimdin ele kolunan kele berebi?... Baarıbız ele cogorku bilimdüü bolup ketip, kolhozdo kalıp kim işteyt. Meni öz cayıma ele koy.

- Anda egin bak!

- Makul.

Oşentip belsengen Kadır kolhozdu Boz - Beşiktegi on gektar arpasın sugarıp baguu üçün cürüp ketti bir künü.

On kün ötkörböy keçke cuuk kayra keldi töşönçü, ketmen - kürögün kula kaşka atına salbırata artımp:

- Arpadan kol cuuduk, Sadıke, - dedi Sadır kelgende dattanıp, - çegirtke kara tumanday kaptap kirdi. Tim ele attın cal - kuyruguna da carmaşıp cep koyo turganday boldu. Kundayga toboo, minday şumduktu körgönüm uşul.

Kadırdın bul sözünö Sadır ele emes, kolhozdu başka bilermaları da işenişpedi. Başkı esepçi Asankul baştağan komissiya tüzülüp, tekşerip, Kadırdın sözün tögüngö çıkarıp kelişti. Suu içpegen arpa küngö küyüp ketiptir, çegirtke al aydoogo cete elek eken. Kadırdı kolhozdu başkarmasının çoğuluşunda karap, coonko tartışmak boluştu.

Sadır ake - ükölöp, öpkö - boorun çaap cürüp, inisin bir kırsıktan saktap kaldı.

- Çabır mal bak! - dedi Sadır Kadırdın boş cürüsün kaalabay.

- Kup bolot, Sadıke. - Kadır bul sunuştu da ilgirtpey kabıl aldı. Birok anın da colu bolbodu.

Ala - sala kolu uzara tüşkösügön Kadır dos - tamırlarınan eç nerse ayagan cok. Çabırdın irdüüsün tandap öz ceke mençigindey çıgımdadı. Tiginden - mindan alıp koşup sanatıp turup, ubaktıluu bolso da sanakçılardan kutulup turdu. Akırında tutulup, dalay maldı moynuna ilip çıktı.

Sadırdın açuusu kelip inisin ur - berge alıp, katuu uruştu.

- Öltürsön da özüñ bil, Sadıke, künöo mende, keçirip koy. "Agası bardın - ırısı bar" - deyt, Sadıke, sen bar - ırısım bar.

Adatınça bal tilin salıp külüp - caynap atıp kutuldu. Sadır arı oylonup, beri oylonup turup: "...üy murduñ

Onun böyle davranmasına karşılık Sadır da kardeşi sözkonusu olduğunda her şeyini feda eder. Kardeşi istese etinden et kesip vermeye bile hazırdır. Kardeşinin kötü yönünü gizleyip iyi yönlerini öne çıkarıp "daha çok genç, ne yapsın zavallım..." diye savunur; her zaman ona kalkan olur. Onun kardeşine olan düşkünlüğünü bilen köylüler bu bakımdan ona karşı çıkmazlar. Hak verirler. Sadır devlet çiftliğinin kasieri. Bu yüzden itibarı fazla. Gerçek düşüncelerini içinde saklayan Sadır, Kadır'ın adam olmasını arzu edip bu yönde elinden gelen çabayı gösteriyor. Lise mezunu olsun diyerek lisenin müdürüyle konuşup Kıadır'ı dışarıdan okutup ite kaka bir diploma sahibi yaptı.

- Şimdi de seni bir üniversiteye göndereyim, istediğin mesleğin uzmanlığını al! dedi kardeşine, kapının önündeki taburede akşam sohbet ederlerken.

- Okumak elimden gelmiyor Sadık ağabey, aklım yetmiyor. Herkes senin gibi üniversite okumayı başara bilir mi? Herkes okur, yüksek eğitilmiş olursa kolhozda kim çalışır sonra. Beni bırak okumayayım.

- O zaman ekinlere bak.

- Tamam.

Bu işi yapma görevi alan Kadır, kolhozun Boz Beşik'teki on hektar arpa tarlasını sulamak, bakmak için günün birinde çıkıp gitti.

Aradan on gün bile geçmeden, döşegini, kazmasını ve küreğini, kızıl benekli atına gelişigüzel yükleyip:

- Arpadan ümidimizi kestik Sadık ağabey, dedi Sadır gelir gelmez dert yanıp "Çekirge sürüsü duman gibi her yeri kapladı. Hatta atın yelesine ve kuyruğuna yapıştılar, onu bile yiyeceklerdi. Tövbe Yarabbi, böyle felâketi ilk kez görüyorum."

Kadır'ın bu sözüne sadece Sadır değil, hiçbir köylü inanmadı. Baş muhasebeci Asankul'un yönetiminde komisyon oluşturulup araştırma yapıldı, Kadır'ın söylediklerinin yalan olduğu ortaya çıkarıldı. Sulanmayan arpalar güneş altında yanmış, çekirge sürüsü ise tarlaya uğramamış bile. Kadır'ın bu yaptığını, kolhoz yöneticisinin toplantısında ele alıp sorgulamaya karar verdiler.

Sadır büyüklerle konuşup rica minnet kardeşini büyük bir felâketten kurtardı.

- Koyun, keçi bak! dedi Sadır, Kadır'ın boş gezmesini istemeyerek.

- Peki olur, Sadır ağabey. Kadır bu söyleneni de ikiletmeden kabul etti fakat bu işte de dikiş tutturamadı.

Biraz olsun kolu uzayan Kadır, eşinden dostundan hiçbir şey esirgemiyordu. Hayvanların irilerinden seçip sanki kendi öz malıymış gibi dağıtıyordu. Oradan buradan para bulup hesabı tamamlıyor, vadeli olsa da muhasebecilerden kurtuluyordu. Nihâyetinde yakalanıp birçok hayvanın borcunu üstlenerek bu işten ayrıldı.

Sadır bu duruma çok sinirlendi, kardeşini karşısına alıp kavga etti.

- Öldürsen de sen bilirsin Sadır ağabey. Suç benim, affet beni. Ağabeyi olanın, talih var, derler Sadır ağabey, sen varsın ya, benim de talihim var.

Her zaman yaptığı gibi dilini ballandırıp altan alarak bundan da kurtuldu. Sadır düşüp taşınup

caman dep kesip taştabayt" - bul itke öçöşkondö şıldıñ bolobuz, namis kerek..." dep çeçti da dem alısta tuugandarın tamakka çakırıp, paca çoğultup, kalğanın özünün canınan çıkarıp tölöp berip, bul işti dağı ertelep bar - bas kıldı.

Oşondon kiyin bir tuugandar dalayga çeyin murdagıday sır çeçişip - süylöşkön çok. Azır da inisine emne bolsoñ oşo bol degendey solgun mamile casap koydu. Kadır soldondop köçödö beker cürgöndön tacadıbı ce uyaldıbı, aytor bir künü keçinde Sadırıkına bardı.

- Şoferdun okuusun bütüp alayın, Sadıke, altı aylık kurs açılıp alıptır voenkondo, eptep süylöşüp kiyrip koy. Şoofor bolup alayın sen turganda. Sen bar, ırısım bar, Sadıke.

İnisinin bul ötünüçün ılayık dep tapkan Sadır şoferduk kurstu da bütürttü. Birok şart boyunca armiyaga barıp kızmat ötöp kelüü mildeti da bar ele. Anın üstünö Kadırın çaşı ilgerilep kalğanına karabay voenkomp "cönöysüñ!" dep çakırıu kagazın şoferduk kübölük menen koşo tapşırđı. Şaldaya tüştü Kadır. Andan çıgıp tüz ele Sadırğa keldi, ayalın da eerçitip aldı. Kontorunda eken al. Olturup, bolgon işti tüşündürüp, akırında dağı ötündü:

- Eptep alıp kal, Sadıke, kızıl - çiedey çaş baldar turat. Men ketsem, cüktün baarı özüñö üyülöt. Anan dağı talaa - tüzdö kanday kırsık bolot? Körüşöbüzdü, körüşpöy kalabızbı? El aralık abal da oor dep çatışat, - depcalooruy süylöp, şartın tüşündürdü.

- Emne dep kelcirep atasıñ! - Sadır kaşın serpe inisin akıraya bir karap aldı. - Sen eldin keregine carabaysıñbı? Kara canın ar bir baga alat. Bargın armiyaga, barıp ak kızmat ötöp kelgin!

- Aa - a, açuundan aylanayın Sadıke, açuulanba, men sözdün cönün aytım. Men çok bolsom, böböğ - karındaştarıñ cüdöp kalışkanı atpaybı. Caman katındın kolunan emne kelet? - Ayalın cañsap körsötö süylödü.

Sadır köpkö oyluu turdu. Kadırın küñöösüz balasının tağdırın köz elesinen ötkörüp turdu. Tigi ulagadağı balasın emizip oturgan kelindin ındını öçkön kabagın, nımdaşkan kirpiklerin baykay koyup, murunku oyunan bat ele canıp ketti. İnisin bul colu da koldop, armiyaga ciberbey alıp kaldı balaluu ekendigin şıltoolop.

Köp uzabay kolhozgo kelgen capcañı gazik avtomaşinasın Kadırğa berişti. Cañı maşına alabız degen şoferlor kezeklerin ötkörüp cibergenge ökünüşüp: "Sadır turganda Kadır albaganda bizge kaydan col tiysin" - deşipküñküldöşüp tim boluştu. Naarazılık menen koluna tiygen maşınası Kadırın colun açkan çok. Kıştın küñü kiştoodon cem tartıp kelatıp, Kaşka - Kıyanın eteginen kırsıkka uçuradı. Tüptüz ele cerden alasalıp ketiptir. Maşınadan tamtık çok. Es uçun bilbeğen Kadırđı oorukanaga cetkirişti. Baktıga caraşa kabınada özünön başka kişi çok eken.

Sadır Kadır es alğıça canında boldu. Kün - tün debey tirmiyip mañdayında turdu, vraç, sestralarga da tıñçtıq berbey kayra - kayra çakırıp, tekşertip, darı almaştırıp...

"...Öküñün burnu çirkindir diye kesilmez. Bu itle uğraşırsak rezil oluruz, gururumuz var..." diye karar verdi. Bir tatil günü akrabalarını yemeğe çağırıp onlardan para toplayıp üste kalanı kendisi tamamlayarak borcu ödedi ve bu işi de hemen geçiştirdi.

Bu olaydan sonra kardeşler uzun süre oturup konuşmadılar. Şimdi ise kardeşine, ne hâlin varsa görder gibi ilgisiz davranıyor. Kadır boş boş gezmekten usandığandan mı utandığandan mı bilinmez, bir gün akşam Sadır'ın evine gitti.

- Şoförlük kursuna gideyim, Sadık ağabey. Altı aylık kurs açılmış askerlik şubesinde, bir konuşup beni yazdırsana. Şoför olayım sen başımdayken. Sen varsın ya, tarih var Sadır ağabey.

Kardeşinin ricasını uygun bulan Sadır, ona şoförlük kursunu da bitirtti. Ama şartların arasında, askere gidip hizmette bulunmak da vardı. Bunun üzerine, Kadır'ın yaşı epey ilerlemiş olmasına rağmen, askerlik şubesi ona ehliyetiyle, "gideceksin!" yazan askere çağrı kâğıdını birlikte gönderdi. Kadır şaşırđı kaldı. Oradan çıkıp doğrudan Sadır'ın yanına geldi, yanında hanımını da götürdü. Sadır öfsinideydi. Oturup olanları anlattıktan sonra:

- Bir yolunu bul beni gönderme Sadır ağabey. Küçük bebelerim var arkamda. Ben gidersem yük tamamen senin üstünde kalır. Sonra dağda, taştta ne olacağı belli değıl. Görüşürmüyüz, görüşmezmiyiz? Dış ilişkilerimiz de iyi değıl diyorlar, diye yalvararak, isteğini anlattı.

- Niye mızızlanıyorsun! Sadır kaşlarını çatarak kardeşine balkış fırlattı. "Sen halkına faydalı olmak istemiyor musun?! Herkes başının çaresine bakabilir. Askere gideceksin, gidip hizmetini yapıp geleceksin!"

- Of of, kızmana kurban olayım Sadır ağabey. Kızma, ben olması gerekeni söyledim. Ben olmasam, yeğenlerin, gelinin zorlanmazlar mı? Kötü kadının elinden ne iş gelir? Hanımını göstererek konuştu.

Sadır uzun müddet düşündü. Kadır'ın günahsız çocuğunun geleceğı gözünün önünden geçti. Kapının yanında bebeğini emzirmekte olan gelinin, benzinin sararıp solduğunu, kirpiklerinin nemlendiğini farkedip önceki düşüncesinden vazgeçti hemen. Kardeşine bu sefer de yardım edip çocuklu olduğı bahanesini göstererek askere göndermedi.

Çok geçmeden kolhoza gelen Gazik marka sıfır arabayı Kadır'a verdiler. Yeni araba almayı ümit eden şoförler sıra atlayınca söylenip "Sadır dururken Kadır almazsa, biz nasıl alabiliriz zaten." diyerek bu durumdan rahatsız oldular. Diğere şoförlerin rızası olmadan verilen araba da Kadır'a yaramadı. Bir kış günü, kışlak-tan yem getirirken Kaşka Kıya taraflarında arabayla kaza yaptı. Dümdüz yerde arabayı devirmiş. Araba parçalanmış durumda. Hafızasını kaybeden Kadır'ı hastaneye yetiştirdiler. Şansı varmış, serviste kendinden başka hiç kimse yoktu.

Sadır, Kadır kendine gelene kadar yanında bulundu. Gece gündüz yanından ayrılmadan bekleyip doktorlara, hemşirelere de rahat vermeyip ikide bir çağırıp kontrol ettirdi, pansuman değıştirtti...

- Emi korkunuç çok, omurtkasına küç kelgen, meesi azırak çaykalıp kalgan, - dedi darıloocu vıraç.

İnisi es alganda, canına kelinçegin kirgizdirip koyup üyünö keldi. Namiskey neme emespi, dağı el - curtka uyat bolboonu oylop, kıyragan maşınanı ordunan turguzdurdu. Aytoinspektorlordu da çuu kıldırday bastı.

Sadırdın Kadır için casagan arakterinin beker emestigin tüşüngön başkı esepçi Asankul ıgım - çıgımdı tak esepetp, şekşip cürdü. Kıyabın taapturup kassanı caap, kaldıktı tekşerse, tuptuura üç miñ somdun dayını çok bolup çıktı. Anın töbö çaçı tik turup, başkarmaga bildirdi. Dürbölön başaldı. Başkarma "eç cakka bildirbey iç - ara bütürgülö" - dedi. Birok Asankul inanbadı. Al azır Sadırdan önbögön doosun öndürüp, öçün algısı keldi. Antkeni Sadır sıyıkka dep malçılarga taratıla turgan akçadan miñsomdu kıtıp kalgan bolçu bir colu. Anı sezgen Asankul: "teñin maga bergin" - dep elçilikke çakırğan. Sadır makul bolgon. Kiyin ana - mına dep saamıktatıp olturup, Asankulga bir da tıyın berbey aldap cep ketken ele. Anısı az kelgensip köpçülük uçurda Asankul menen esepşeşey, tootpoy da kalgan. Sözü üsöt bolbogongo ızalangan başçı esepçi kassirdin kolgo tüşöör ıgın tappay cürgön ele.

Mööröyü koluna tiygensigen Asankul Sadırdın kılmişip cogorku organdarga bildirip ciberdi. Öndürüştük başkarmanın tekşerüüçüsünün kelüüsü kütülüp cattı.

İzi çok akçanın sarsanaasına batkan Sadır tañ atkança közün irmegen çok. Cürögünö tamak baspay, bütökön boyunan kara ter ketip, uykusu kaçıp, oy - sanaası buzulup, köz aldına türmö elestep, abiyiri tebelenip, anan baldarının, Kadırdın tagdırı cönündö oulonup catıp körör tündü kör atırdı. Erte turup, eşikke çıksa, suuk katuu eken. Tü degen tükürük cerge tüşpöy toñup, calangan kara suuk kolu - betti aymalap, köödöndü küyüktürüp, canduunun canın suurup alçuday izgaarın agıtıp turuptur. Birok Sadır taza abaga çıkkanda sergiy tüştü. Denesindegi dumukturgan ıplastardı kışkı çildenin ayazı aydap ketkendey köñülü da kötörölüp, ergip, suuktu unutup, kıştı unutup, calañ kürmöçön, cılañ baş, butuna galoş ilip algan boydon koroodon sırtka, ogorodgo çıga keldi. Kandaydır bir kapastan boştondukka çıkkanday sezim payda - boldu tünü boyu ezilgen denesinde. Demeyde kaparına albagan ogorodu üçü - kıyırına köz cetpegen aydın talaa bolup köründü. Bugünkü tañdın atıp kelatıştı da negedir demeykiden cakın, süykümdüü da, suluu da sezildi. Al azır erkin kuş kebin kiyip, tee cıldız suyulup baratkan ağış - kök asmandın tuñguyuguna siñip ketüügö dayar ele...

Sadır köñülün sergıtıp ar nersege alaksuu menen eşikte köpkö cürüp kaldı. Tañ appak atkanda çıyırkanın bilip üygö kirdi. Isık çay içip cılınp, cıluu kiyinip alıp anan kontorgo cönödü.

- Kadır oorukakanadan çıgam deyt bugün. Maşına alıp kelsin dedi, - dep sekretar kelin Kadırdın oorukanadan telefon çalğanın ayttı Sadır kassanı karay basıp baratkanda colunan toroy çıgıp. Sadır başkarmadan maşına surap alıp oorukanaga cönöördö bütökön boyu salmaktanıp, oozu kurgap, eti calbırttap ısıp, közü

- Artık korkulacak bir şey yok, bedenine güç girdi, hafızası yerine geldi, dedi tedavi eden doktor.

Kardeşi kendine geldiğinde, yanına hanımını bırakarak evine geldi. Gururlu adam değil mi, insanlara rezil olmamayı düşünüp hasarlı arabayı tamir ettirdi. Araba tamircilerine nefes aldırılmadan çalıştırdı.

Sadır'ın Kadır için yaptığı yardımı anlayan muhasebeci Asankul şüphelenerek girdileri çıktıları hesapladı. Uygun bir anını bulup kasayı gözden geçirdiğinde tam olarak üç bin som eksik olduğunu gördü. Korkudan tüyleri diken diken olan muhasebeci, durumu idarecisine bildirdi. İdareci "Hiç kimseye hissettirmeden kendi aranızda çözün" dedi. Asankul buna riayet etmedi. Sadır'dan alamadığı öcünü alma fırsatını bulmuştu. Çünkü bir keresinde Sadır, teşvik için hayvancılara dağıtılması gereken paranın bin somunu kendine almıştı. Bunu farkedene Asankul "yarısını bana ver" diyerek anlaşmaya çağırılmıştı. Sadır da kabul etmişti. Sonra da oyalayarak Asankul'a bir kuruş bile vermemiş, parayı bitirmişti. Bu da yetmezmiş gibi çoğu zaman Asankul'u hesaplara yaklaştırmamıştı. Sözüünü yerine getirmediği için kızdığı baş muhasebecinin eline düşeceği günü bekliyordu.

Beklediği an gelen Asankul, Sadır'ın işlediği suçun üstlerine rapor etti. Üretim yöneticisinin denetçilerinin gelmesi beklendi.

Kaybolan paradan rahatsız olan Sadır gece boyu gözünü kırpmadı. İçi sıkılıp tüm bedeninden ter boşandı, uykusu kaçtı, aklına kötü düşünceler gelip kendisini hapiste hayal etti. Vicdanı sızlayıp çocuklarının ve Kadır'ın geleceğini düşünüp sabahı zor etti. Sabaheyin kalkıp dışarı çıktığında hava çok soğuktu. Tükürük yere düşmeden donduracak kadar soğuk olan hava, elini yüzünü ısıtıp bedeni parçalayıp canlıların canını alacakmış gibi kin kismaktaydı... Buna karşın Sadır, soğuk havaya çıkınca kendine geldi. Bedeninde birikmiş pislikleri, soğuk kış günününün ayazı temizlemiş gibi gönüllü rahatladı, huzur buldu, soğuğu unutup kışı unutup üzerinde sadece süeter, başı açık, ayağında galoş giymiş olduğu hâlde bahçeden dışarı çıktı, sebze bahçesine çıkıp geldi. Sebebini bilmediği bir rahatlık duygusu ortaya çıktı, gece boyu ezilmiş olan bedeninde. Daha önce hiç dikkatini çekmeyen sebze bahçesi, bu sefer gözüne ucu bucağı görünmeyen çok geniş bir tarla olarak göründü. Bugün tanın atışı öncekilerden daha yakın, daha sevimli ve daha güzel geldi ona. Şimdi o hür bir kuşa dönüşüp gözden kaybolmaya yüz tutmuş gökyüzünününe içine karışmaya bile hazırdu...

Sadır, gönüllünü rahatlatıp her şeye hazırlanarak dışarıda uzunca bir süre gezindi. Tan atıp ortalık ağardığında üşüdüğünü farkedip eve girdi. Sıcak çay içip ısınıp kalın bir şeyler giydikten sonra büroya gitmek için yola çıktı.

- Kadır bugün hastaneden çıkacağını söyledi. Araba getirsin dedi. Sekreter, Kadır'ın hastaneden telefon açtığını, Sadır kasaya doğru ilerlerken söyleyen önüne geçip söyledi. Sadır, amirinden araba isteyip hastaneye gideceği sırada, tüm bedenini titreme basıp ağız kuruyup ateşi çıkıp gözleri kararıp kıvrınmaya başladı.

tunargansıp, del bolgondoy kıynala baştadı. Birok alaket kılıp kabinaga arañ oturdu. Oorukanaga cete berbey es - uçun cogotup ciberdi. Şaştısı ketken şofer maşinasın tez aydap, oorukananın darılooçu bölümünün canına toktotu da da, Sadırdı eptep süyöp - tayap cetelep, vraçtardın kabinetine alıp kirdi. "Eki öpkösünö suuk katuu tiygen" - deşti vraçtar, tegerektep körüp boluşkandan kiyyin. Tıñ catkırıp, darılap kirişti, hirurgiya bölümündö caradar bolup catkan Kadir kadimkisindey ayılıp kalıptır. Maşinanın kelişin kütüp turuptur. Sadırdın dayının şoferdon ugup çoçup ketti. Alandap şaşa basıp, Sadır catkan palatanın terezesinin tübünö cetip bardı. Tepkiç taşka çıgıp aynekten karasa, Sadır oñ caktağı koykada aldastap, cöölüp catkan eken. Sestralar oñ kolunun tamırına tamçılattıma darı kuyup, çebelenip cürüşöt. Kadir kıyırıp Sadırdın al - cayın suramcıladı ele tigi sestralar:

- Alaksıtpañız, ooruluu adamga tıñtıck kerek, es alganda keliñiz, barıñız! - dep tereze pardoonu caap salıştı. Kadir cerge tüşüp köpkö çeyin tuncurap turup - turup, anan öz çemişine keldi okşoyt, tüz ele narı cakta kütüp turgan maşınanı közdöy bastı.

- Oy, sen kayakka? - dedi kelinçeği. Al keçee kelgen. Erteñ çoğuu ketebiz dep tüyöösü ketirbey koygonduktan, oşerdegi bir taanıştırmıkına tünöp kalgan bolçu.

- Cür, üygö kettik.

- Koyçu, botom, akemdin kıynalıp catkanın körüp turup kantip kete alabız. Kuday arbak urbaydı.

- Ek, kıcıldagan atañ körü caman, kem dese, cür degende cürböysüñbü, eköbüz karap turganda emne kılattı elek. Doktor bolbosok ce ayıktırıp cibergidey.

- Antse da karalay turalıçı azıraak, katuu kıynalıp catat okşoyt. Alda kanday bolot degi?

- Kanday it eleñ, cür degende cürböysüñbü, akeñ kudaydın salganın köröt da. Bas!

Emne kılaların bilbegen Kanım eriksizden erin eerçip bastı. Anın Sadırdı ayoo sezimi kozgolup kalgandıktan cuka erinderi, appak cüzü kubarıp, bakıraygan kara közdörünö çaş irmelip barattı. Uşu küngö çeyin öydö karamak tursun aldınan kıya ötpögön, ata - baladay sıyлаşkan, ıymandın uluu küçünö ee kaynagasına kabırğası kayışkan menen, öz erinin ıymansızdıgına tübölük baş iygen kelindin içi açışkandan başka aylası cokbolçu.

- Oorukanadan çıkkanda eç cakka kılçaybay üygö tüz ketiş kerek eken, ce sen ırım - cırmıdı unutup, kudaysız bolup kaldıñ bele, iya? Kanday tüşünügüñ çok itsiñ?! Kaçanga çeyin üyrötöm seni! Kaçan kişi bolosuñ, deerinde çok it, atañ körün urayın dese... biröönün keregi emne saga iya... -Kadir ayalın maşınaga cetkençe cekirip bardı. Üyünö kelgende kara çöyçökkö toltura suu kuydurup başınan tegetetip turup, suuga balp ettire tükürüp, kupta cakka çatırıp iydi da, anan üydün içine kirdi.

Kadırdı körölü dep beykapar kelgen Aycan Sadırdın dayının Bektaş şoferdon ugaar zamat, oşol ele maşına menen oorukananı közdöy cürüp ketti, emçektegi balasın booruna kısıp, kalgan eköönü canına olturguzup alıp. Kadir törkü üyünö töşöktü kalıñ saldırıp catıp, a küñü but serppey uktadı. Kün bataarda oygonup eşikke çıktı. Anı körüp kalgan koşunası Asankul özünö çakırdı. Salamdaştı, al - akıbaldarın suraştı. Bir az turgandan kiyyin:

Arabaya zor da olsa oturmayı başardı. Daha hastaneye varmadan şuurunu kaybetti. Telaşlanan şofer arabayı hızla sürüp hastanenin muayenehanesinin önünde durdurdu ve Sadır'ı zorla sürükleyip doktorun odasına taşıdı. "Ciğerlerine soğuk değmiş" dedi doktorlar; etrafını çevirip muayene ettikten sonra. Onu kakin bir odaya yatırıp tedaviye başladılar. Yoğun bakımda yatmakta olan Kadir iyileşmişti. Arabanın gelmesini bekliyordu. Sadır'ın başına geleni şoförden duyup korktu. Korkulu gözlerle bakınarak telaşla yürüp Sadır'ın yatmakta olduğu odanın penceresinin önüne geldi. Merdiven basamağına çıkıp baktığında, Sadır'ın sağ taraftaki sedyede kendinden geçmiş bir hâlde uzanıp yattığını gördü. Hemşireler sağ koluna serum takıp çabalıyorlardı. Kadir bağırarak Sadır'ın durumunu sorduğunda hemşireler:

- Rahatsız etmeyin, hastaya sükunet gerek, kendine gelince gelin, haydi gidin şimdi! diyerek pencerenin perdesini çektiler. Kadir yere inip uzun süre düşünüşündeydi, sonra bir karara vardı herhâlde, doğrudan ileride beklemekte olan arabaya ilerledi.

- Hey, nereye gidiyorsun? dedi hanımı. O dün gelmişti. Yarın birlikte döneriz diyerek kocası eve göndermemiş, o da bir yakınının yanında geçirmişti geceyi.

- Yürü, eve gidiyoruz.

- Dur, bitanem, ağabeyim bu halini göre göre nasıl gideriz? Allah, ervah cezalandırmaz mı?

- Of, söylenmesene be başımın belâsı, akılsız kadın, yürü dediğimde yürüsene. İkimiz başında olsak ne olacak. Doktor değil ki iyileştirelim.

- Öyle olsa bile başında bekleyleyim biraz, çok hasta sanırım. Gidersek ayıp olmaz mı?

- Ne kadar çok konuşuyorsun, yürü dedim mi yürü, ağabeyin Allah'ın buyurduğunu görür. Yürü!

Ne yapacağını bilmeyen Kanım, isteksiz bir şekilde kocasını takip etti. Sadır'a duyduğu vicdan azabından ince dudakları, bembeyaz yüzü sarardı, iri siyah gözleri neldendi. Bu güne kadar yan bakmak bir yana, saygısızlık yapıp önünden geçmediği, baba gibi sayıp sevdiği, insanlığı güçlü kayınağasına yüreği sızladı, kendi kocasının insafsızlığına ebediyen baş eğen gelinin, acı-maktan başka elinden bir şey gelmedi.

- Hastaneden çıkar çıkmaz hiçbir yere uğramadan eve gitmek gerekirmiş, yoksa sen duaları unutup Allahsız mı olup kaldın hâ? Ne kadar da anlayışsız bir itsin! Ne zamana kadar öğreteceğim sana? Ne zaman adam olacaksın, görgüsüz it, Allah cezası versin... Birinin gereği ne sana... Kadir; arabaya gidene kadar hanımının başının etini yedi. Evine geldiğinde ise kara kazana ağzına kadar su doldurup başından çevirdikten sonra içine tükürdü sağ tarafa serpip evine girdi.

Hiçbir şeyden haberi olmayan Aycan, Sadır'ın başına geleni şofer Bektaş'tan öğrenince hemen aynı arabayla hastaneye gitti. Emmekte olan bebeğini bağrına basıp diğer iki çocuğunu yanına oturttu. Kadir iç odalardan birine kalın yatak serdirip akşama dek ayaklarını uzatıp yattı. Güneş batmaya yüz tuttuğunda uyanıp dışarı çıktı. Onu gören komşusu Asankul evine davet etti. Selamlaştı, halini hatırlı sordu. Bir müddet sonra:

- Alı - küçüñ cakşı bolso sogum soyup, kol keser albaysıñbı? - dedi Asankul adatinça külümsüröp.

- Kup bolot, çeçinip kele koyoyun. - Kadır caş sorpo üçüügö dilgirenip Asankuldun sunuşuna cününön cata şamşar bıçağın bülöösünö canıp - canıp kurçutup, bir pasta kayra cetip keldi da, kasapçılardın katarına koşuldu.

Kuyruk calı tögülgön, bakcaygan kürön kaşka, tuu kalgan beeni ceteleşip ogorodgo alıp çığıştı. Salt boyunça bataga çakırılğan aksakaldar eerçite kelgen bal-darın ceteley barıp kaz - katar tura kalıştı da, kızılanı karap sogumga duba tileştı.

Kadır baştağan üç - dört er azamattar beenin üç butun örölöy tuşap, kuuşura tarttı ele, beçara makuluk küp etip, kardın üstünö kulap tüştü. Dört butu buulsa da culkunup, moyun berbey başın çulgup, bışkırıp karmaşıp cattı. Mınday işke maş bolgon Kadır beenin başın tizesi bekem basıp, astıñkı eerdin kelektep karmap turup, muuzdoonun aldına oñ kolundagı şamşardı canıp öttü. Anan beenin için caraar menen kazıdan çoñ kesip, çiykiley burdap sugunup aldı. Oşondo karası basıla tüşkönsüdü.

Sogum soyulup büttü. Kekirtekke koşup keskilep alğan etin çoñ çakaga şıkap kelinçegine karmattı da, üyünö cönöttü. Anın mınday işte şıluundugun bilgen tigi kasapçılar unçukkan cok.

Kadır dele eç nerse sezbeğen kişiçe tigiler menen meyman bolup oturdu. Oorukanada bir top catıp açığıp kalgan neme arak, bozonu aralaştırıp sogo berdi. Adatinça sözdü eç kimge berbey keede daanışman, keede okumuştuu, a tursun sayakatçı, sınçı, talantuu akın da bolo baştağı. Anı tüşüñgön ayıl - apadagılar makul degensip baş iykep koyuşat. Alardın oy - boyuna koyboy stakanga kuyulğan araktı şıkap içirip, üy eesinin da köñülün alıp, çeri cazılıp, anan Asankuldun kazan - aştuulugun maktap, calınıp - calbarganga çeyin bardı. Anday abaldı kıldat sezgen Asankul elden aybığıp, Kadırdı: "Çuş - ş, Kadıke, kantesiñ, keede ele uşintip aşa çap ketmeyiñ bar, deginkisin sonun ele adamsıñ", - dep tımızın çımçıp tıygan boldı. Andan kiyin Kadır elpektigin körsötüp eldin koluna suu kuyup, tasmal casap, tabak tarttı. Bata tilep meyman uzattı.

Elden kiyin kalıp, een üydö Asankul eköo dalayga çeyin maekteşip olturuştı. Ulam araktan içirip koyup, Asankul Kadırdın tamırın dağı tereñ tarta berdi. Kadır emi aybıgaar kişi cok bolgonduktan başkı esepçege calınıp, kuçaktap öpkülöp, oozuna kelgendı ottop, alının kelişinçe bakıldıap cattı.

- Sen bar emespi, Asake, uşul kolhozduñ kazıma - mülküsiñ tutkasisiñ, aylanayın Asakem, kutmanımsıñ, sen bar ırısım bar...

Añıça Kadırdın kelinçeği kirip keldi şaşıp.

- Ay, cürböysiñbü emi, ceñem çakırıp atat, akeme barabız deyt, katuulap katıptır a kişi, oorukanadan telefon çalışıptır.

- Gücün yerindeyse hayvan kesimine katılıp eline bıçak almaz mısın? dedi Asankul her zamankı gülümsemesiyle.

- Tamam, olur üstümü değıştirip geleyim. Kadır yeni kesilmiş hayvanın çorbasını içme hevesiyle Asankul'un bu isteğini hemen kabul etti. Evine varıp giysilerini değıştirip bıçağını bileğiye sürtüp keskinleştirdi, sonra kasapların arasına katıldı.

Kuyruk kulları dökülmüş, ala benekli at ile kısır kalmış kısrağı çekerek bahçeye çıkardılar. Adet olduğu üzere duaya çağırılan aksakallar, yanlarında getirdikleri çocuklarını çekiştirerek sıra hâlinde durdu ve kibleye doğru dönüp hayvan kesimi için dua etti.

Kadır'ın başlarında olduğu üç-dört genç, kısrağın üç ayağını bağlayıp çekti, zavallı mahlük küt diyerek karın üzerine düştü. Dört ayağı bağlanmış olsa da direndi, başını salladı, zorla zaptettiler. Bu işlerde becerisi olan Kadır, dizi ile kısrağın başını iyice bastırıp alt çenesini yukarı kanırttırarak tutup boğazına bıçağını sürdü. Sonra da kısrağın derisini yüzerken yağından büyük bir parça kesip çiğ yağı yedi. O zaman büyük bir zevk duydu.

Kesim işi bitti. Çengele asıp parçalanan etten büyük bir kovaya koyup hanımına verdi, evine gönderdi. Onun bu tür işlerde açığöz olduğunu bilen diğerkasaplar ses çıkarmadılar.

Kadır da sanki hiçbir şey olmamış gibi diğerkileriyle birlikte misafir olup oturdu. Hastanede birkaç gün yatıp acıkan adam, içki ve bozayı karıştırarak içti. Her zaman yaptığı gibi mecliste kimseye söz vermeden bazen bir bilge, bazen bir okumuş, hatta bir siyasetçi, eleştirmen veya usta bir ozan oluverdi. Onu bilen köylüleri, söylediklerini destekler manada başlarını sallıyorlardı. Onların isteklerine bırakmadan bardağa doldurulan zorla içiriyor; bu arada ev sahibinin de gönünü alıp güzel sözler söylüyordu. Sonra da Asankul'un misafirperverliğini övüp işi yaltaklanmaya kadar götürdü. Bu durumu sezen Asankul, oradaki insanlardan utanıp: "Bırak Kadırcığım, ne yapıyorsun, bazen abartıyorsun böyle, aslında iyi, insansın." diyerek hafifçe cimcirip susturdu. Kadın daha sonra hamaratlığını gösterip herkesin eline su döküp havlu tuttu, tabakları topladı. Dua ettirip misafirleri uğurladı.

Herkes gittikten sonra da kalıp boş evde Asankul ile uzun süre sohbet ettiler. İçki içmeye devam edip Asankul, Kadır'ın ağızını daha rahat aramaya başladı. Kadır artık evin iinde çekineceği hiç kimse olmadığından baş hesapçıya yaltaklanıp kucaklayıp öpüp ağızına geleni söyleyip dilinin döndüğü kadar anlattı.

- Sen varsın ya Asan ağabey, bu kolhozun hazine-sisin, varlığını. Kurban olduğum Asan ağabey, ışığımsın, sen varsın, bereketim var...

Bu sırada Kadır'ın hanımı telaşla girip geldi odaya.

-Gelmiyecekmisin artık, yengem çağırıyor, ağabeyimin yanına gidecekmisiz, ağırlaşmış, hastaneden telefon etmişler.

- Emne deyt, oy cama - an atañ körün urayın dese, akem, akem dep, emne kılayın akeñ oorusa, men oorup arañ ayıgıp kelbedimbi, tülöö ötkörgöngö bir candık taap bererin kудay bilsin akeñdin. Uşu oorukanaga catkandan beri tört - beş kurday ele bardı. Barıdan da kur barat oy. Aga karaganda sen barıp caynatıp - güldötüp ketiñ go eki kurday. Oşo cakşılıgıñdı unutpay kalayın, Asanbayım. - Asankuldu dağı kuçaktap öpkölöy baştıdı.

- Koy, Kadıke, kelinçeğiñdi kittirböy bar, dağı süylöşöörbüz. - Asankul turup cönöördö asılıp, carmaşıp, kayra orduna olturguzdu Kadır.

- Sen uksañ, Asake. Özüñ körüp, uşu Sadırğa emneni gana casap berbedim. Külü menen çıgıp, otu menen kirem, bir bilbeyt. Kayra ele cakşı cürböysüñ dep tildeyt. Urdum uşunday bir tuugandı.

- Koy antpe, bir tuugan tabılбайt.

- Tuura, bir tuugan tabılбайt. Eñ tuura aytıñ. Sadır kıyın bolso, emi mendey bir tuugandı taap alğanın körömün.

- Koyçu, Kadıke, ançalık emne köñülüñ kaldı? - Asankul kuçağındaki Kadırđı emi aldirtan sınavı karap, kıtmır cilmayıp turdu.

- Sadır kişi emes, Asake. İtтей sarañ. Uşundan bir tıyın akça alsam kудay ursun, ak tamagiñdi içip olturam go. Andan körö sen karalaşıp, calgan naryad menen bolso da akça casap bere koyup cürösüñ kee - keede. Al cakşılıgıñdı ölsöm da unutpaymın, cüröktün başındasıñ, Asake, sen bar - ırısım bar. Sadırđın kazanı da kuuş, canağı karager katını çık tatırбайt. A silerdikinen kozunun kilkildegen karçıgasın kötörüp ketip catabız go. Sadır kazanıma aş salıp bergen ceri çok.

- İ - iy koyçu, cürçü keteli... - İñgaysızdana tüşkön Kanım Kadırğa cakin basıp kelip, cetelep ketüügö araket casadı ele:

- Oy, caman katın, emne deysiñ? - Kadırđın közü çakçayıp, zayıbın cep ciberçüdöy tiktep turup anan: - O,oy, karakçıday bolğon akmak dese, kör oy munu, uşu da meni başkargısı bar. - Kanımdı çoku talaştıra koyup kaldı. - Cogol azır bul cerden! - Kanım başın micikkan boydon eşikke çıga kaçtı.

Kadır erdik iş casagansıp, özünçö küülönüp, arı - beri basa berdi.

- Bu caman katındı karasañ, Sadırğa menden cakin bolup ketkensip, atañdın körün urayın dese... oorumaktan ölüp ketsin Sadır, al üçün emnege nevrđi korotom. Köp kapalanıp, köp oylonsoñ özüñö zıyan, Sadır maga can salıp bermek bele. Ar kim mañdayga cazganın köröt da, tuura aytambi, Asake.

- Albette, ar kimdin canı özünö aımbat. - Kökütüp süröy süylödü Asankul. - Kayran gana altın baş deseñçi.

- Oşonu aytsañ, Asake. - Ererkep Asankulga cakin-dadı Kadır. - Ar kim özün saktaş kerek. Al emi Sadırđı aytsañ, düynögö türkük bolo turgansıp, özünön özü ele otko - çokko tüşüp küyüp - bışıp basıp cüröt. Al üçün kim küñöölüü? Özü gana. Karanday ele özü küñökör, baarına özü sebepker. Düynödö sebepsiz eç nerse çok dep sen aytıp cürböysüñbü? Çınbı, Asake?

- Ne diyor, kötü kadın Allah cezanı versin, ağabeyim, ağabeyim deyip, ne yapayım ağabeyin hastalanmışsa. Ben daha yeni iyileşiyorum, iyileşince hayvan kesilecek kurbanı Allah versin. Şu adam bile ben hastanedekeyken dört beş kere geldi yanıma. Hepinizden de sık geldi. Sen iki defa gelip her şeyi düzelttin sanki. Bu iyiliklerini unutmuyacağım Asan ağabeyim. Asankul'u bir daha kucaklayıp öpmeye başladı.

- Bırak, Kadırcığım, hanımı bekletme, git, sonra konuşuruz seninle. Asankul ayağa kalkıp gideceği sırada Kadır asılıp yerine oturttu.

- Dinle Asan ağabey. Bu Sadır için neler yapmadım ben. Her işini yaptım, değerimi bilmedi. Böyle olduğu hâlde, gün yüzü görmesin diye beddua ediyor. Olmaz olsun böyle ağabey.

- Öyle söyleme, kardeş bu, bulunmaz.

- Doğru, kardeş bulunmaz. Çok doğru söyledin. Sadır akıllıysa, artık bulabilirse bulsun benim gibi bir kardeşi.

- Bırak, Kadırcığım, bu kadar kızacak ne yaptı sana? Asankul kucağındaki Kadır'ın ağzını yoklayarak sinsice gülümsedi.

- Sadır adam değil, Asan ağabey. İt gibi pinti. Ondan bir kuruş para aldıysam Allah çarpsın, helâl yemeğini yiyorum şurada. Onun yerine sen beni sırtlayıp bazen düzmece görev vererek olsa da para veriyorsun. Bu iyiliğini ölsem de unutmam, yüreğimin başköşesindesin. Asan ağabey, sen varsın, bereketim var. Sadır'ın kazanı dar, hanımı da cimri. Ama sizin evinizden kuzunun hepsini götürüyoruz gör müyormusun? Sadır'ın benim kazanıma aş koyduğu görülmemiştir.

- Hey yapma böyle, yürü gidelim... Artık sabredemeyen Kanım, Kadır'ın yakınına gelip çekip götürmeye uğraşırken:

- Kötü kadın ne diyorsun? Kadır'ın gözleri yuvasından fırlayıp hanımına yiyecekmiş gibi baktı. "Şu eşkiyalığa özenen şirrete bak, bu da beni yönetmeye çalışıyor." Kanım'ı silkeleyerek uzaklaştırdı. "Kaybol şimdi burdan!" Kanım başını ellerinin arasına alarak dışarı kaçtı.

Kadır büyük bir yiğitlik yapmışçasına sinirli tavırlarla odada bir oraya bir buraya yürüdü.

- Şu kötü kadının yaptığına bak yahu, Allah cezanı versin... Hastalığından gebersin Sadır, onun için niye sinirlerimi bozuyorum sanki. Çok tasalanıp çok düşünürsen kendine ziyan, Sadır bana bir can daha mı bulacak. Herkes alnının yazısını yaşar, doğru mu söylüyorum Asan ağabey?

- Elbette, herkesin kendi canı değerlidir. Dili dolaşarak konuştu Asankul. "Herkesin kendi garip başı değil mi?"

- Öyle değil mi ya, Asan ağabey. Yavaşça Asankul'a yaklaştı Kadır. "Her insanın kendisini koruması lazım. Bir de Sadır'a bak, dünyaya kazık çakacakmış gibi, kendi kendini zorlayıp, harcaşıp yaşıyor. Bunun için kim suçlu? Kendi tabi ki. Sadece kendi suçlu, her şeyin sebebi kendisi. Dünyada hiçbir şey sebepsiz değildir, diye sen söylemiyor muydun? Doğru mu, Asan ağabey?"

< ... >